

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE NA TERENIE POWIATU
JANOWSKIEGO**

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Janowie Lubelskim
2011**

Spis treści

I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie str.....	4
1. Zachowania sprawców przemocy.	4
a) przemoc gorąca.....	4
b)przemoc chłodna.....	5
2. Zachowania ofiar przemocy.....	5
II. Przemoc w rodzinie na terenie powiatu janowskiego.....	6
1. Informacja o społeczności lokalnej.....	6
2. Działania diagnostyczne PCPR.....	6
3. Cele Programu	6
4. Założenia Programu.....	7
5. Adresaci Programu	8
6. Realizatorzy Programu.....	8
7. Źródła informacji	8
III. Przewidywane efekty realizacji Programu.....	9
1. Podsumowanie Programu.....	9
IV. Tabelaryczna prezentacja Programu – zadania, odpowiedzialni za realizację.....	10

Podstawa prawna

1. Ustawa z dn. 26.10.1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. Z 2002r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.)
2. Ustawa z dn. 29.07.2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)
3. Ustawa z dn. 12.03.2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. Z 2009r. Nr 175, poz.1362 z późn. zm.)

Opis koncepcji

Określenie i jasne zdefiniowanie przemocy w rodzinie nie jest łatwe przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych tj. psychologia, pedagogika, polityka społeczna, prawo dlatego wyjaśnienie tego zjawiska nastęrcza wielu problemów interdyscyplinarnych. Na przemoc w rodzinie można spojrzeć z perspektywy moralnej, prawnej, psychologicznej i społecznej.

Najprostszą definicja przemocy zawartą w Słowniku Języka Polskiego jest;

działanie lub rażące zaniedbania dokonywane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę sił lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienie, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich zdrowie lub życie (fizyczne bądź psychiczne).

Istotą przemocy domowej jest wykorzystywanie przewagi siły lub władzy w celu krzywdzenia innych członków rodziny.

Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane.

Najczęściej stosowany artykuł **207 kodeksu karnego** dotyczy *znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje za nie karę od 6 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności.*

Z perspektywy moralnej dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego, co jest złem moralnym. Sprawca powinien więc podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych ludzi. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania.

Z perspektywy społecznej zwracamy uwagę na czynniki zawarte w obyczajach i postawach społecznych, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać.

Z drugiej strony w obronie przed przemocą mogą organizować się znaczne siły społeczne i w ten sposób wywierać w pływ na stan spraw publicznych.

Psychologiczne spojrzenie na przemoc domowa zwraca naszą uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawca i ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwaniu się od przemocy i w naprawianiu szkód, jakie poczyniła w ich życiu.

Wyróżnia się przemoc:

- fizyczną
- psychiczną
- seksualną
- ekonomiczną

zwracając uwagę na jej aktywne lub pasywne formy oraz nasilenie.

I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

1. Zachowanie sprawców miewa różną temperaturę, tak więc przemoc może być *gorąca* lub *chłodna*.

a) U podstaw **gorącej przemocy** znajduje się furia, czyli dynamiczne naładowane gniewem zjawisko pęknięcia tamy emocjonalnej, uruchamiające agresywne zachowanie. Furia jest wybuchem skumulowanych i niemożliwych do powstrzymania uczuć złości lub wściekłości. Najczęściej rozładowuje się ona w aktach bezpośredniej agresji fizycznej i psychicznej. Towarzyszy jej pragnienie wywołania cierpienia i spowodowania jakichś szkód u drugiej osoby. U podstaw gorącej przemocy znajdują się negatywne i intensywne przeżycia, związane z frustracją, z zablokowaniem jakichś dążeń, z niespełnieniem pragnień i oczekiwań. Pojawia się agresywna reakcja na stres, która nie zostaje powstrzymana i która jest skierowana przeciw członkowi rodziny. Istotnym czynnikiem może okazać się przekonanie sprawcy o niezdolności ofiary do obrony i poczucie własnej bezkarności. Słabość ofiary wynika z przewagi fizycznej sprawcy lub okoliczności, w jakich sprawca uzyskuje władzę psychiczną. Jednym ze szczególnie ważnych źródeł stresu sprawcy, który może uruchomić przemoc jest jego skrywane i dotkliwe poczucie bezsilności, niemocy fizycznej lub psychicznej, które stara się zagłuszyć lub zanegować poprzez akty przemocy.

W dużej liczbie przypadków przemoc jest związana z nietrzeźwością sprawców, ale alkohol nie powinien być obarczany bezpośrednio i wyłączną odpowiedzialnością za agresję.

b) Przemoc chłodna wydaje się znacznie spokojniejsza, choć czasem spokój skrywa silne emocje, skutecznie tłumione i kontrolowane. Sprawca realizując specyficzny scenariusz, zapisany w jego umyśle, a czasem nawet w obyczajach i kulturze środowiskowej. Zmierzając do jakiegoś celu, jest gotowy do szkodliwego wtargnięcia na wewnętrzne terytorium psychiczne swojego dziecka lub współmałżonka.

Sprawca chłodnej przemocy, na ogół nie uświadamia sobie, że dokonuje aktów przemocy, ponieważ znajduje uzasadnienie nawet dla wyraźnego okrucieństwa. Chłodna przemoc wobec dzieci przybiera często formę tak zwanych „surowych i konsekwentnych” metod wychowawczych lub „sprawiedliwego karania”.

Sprawcy na ogół starają się znajdować poznawcze uzasadnienie dla aktów przemocy. Dotyczy to szczególnie negowania osobistej odpowiedzialności za dostrzegane szkody lub obciążania odpowiedzialnością ofiary. Usprawiedliwienie przemocy polega czasem na uprzedmiotowieniu albo negowaniu wartości ofiary jako istoty ludzkiej lub wpojeniu jej przekonania, że cierpienie i poniżenie zadawane było dla jej dobra.

2. Zachowania Ofiar przemocy domowej.

Ofiary przemocy domowej doświadczają lęku, cierpienia, bezsilności, przygnębienia i rozpacz. Ich ciało i psychika doznają zarówno ostrych urazów, jak i podlegają procesowi niszczącego i rozciągającego w czasie stresu i zagrożenia.

U ofiar przemocy domowej rozpoznaje się specyficzną kategorię zaburzeń emocjonalnych. Jest to **zespół zaburzeń stresu pourazowego (post traumatic stress disorder PTSD)**.

Pod wpływem podobnych zjawisk i powtarzania się aktów przemocy oraz w efekcie małej skuteczności radzenia sobie z urazami krzywdzona osoba zaczyna przystosowywać się na stałe do roli ofiary i przestaje się bronić. Zaczyna myśleć o sobie i o swoim życiu tak, jakby bycie ofiarą było jej nieuchronnym przeznaczeniem do końca życia. Staje się nietolerancyjna dla własnych słabości i błędów, obwinia się i odmawia sobie podstawowych praw ludzkich, przestaje oczekiwać poprawy swojej sytuacji. Traci nadzieję i poczucie godności.

II. Przemoc w rodzinie na terenie powiatu janowskiego

1. Informacja o społeczności lokalnej.

Miasto Janów Lubelski pełni rolę centrum kulturalnego, gospodarczego i oświatowego dla części siedmiu gmin: Batorz, Godziszów, Chrzanów, Dzwola, Potok Wielki.

Ogólna liczba mieszkańców powiatu janowskiego wynosi 47813 osób (wg Strategii Rozwoju Powiatu Janowskiego 2007-2020)

Znaczące dla charakterystyki demograficznej powiatu janowskiego jest procentowy udział w ogólnej liczbie mieszkańców ludności zamieszkującej tereny wiejskie 74,9% i porównywalnie zamieszkującej w środowisku miejskim 25 %.

Powiat janowski słabo zurbanizowany, jak wynika z powyższych danych, zamieszkiwany jest głównie przez ludność ściśle kulturowo i rodzinnie związaną ze środowiskiem wiejskim.

Głęboko zakorzenione, tradycyjne wzorce kulturowe silnie rzutują na kształtowanie się poglądów społecznych, a co za tym idzie, na występowanie trudności w inicjowaniu zmian w sposobach rozwiązywania problemów rodzinnych. Pojawiające się problemy społeczne tj. bezrobocie, alkoholizm, niewydolność wychowawcza i przemoc w rodzinie są silnie ze sobą powiązane i wzmacniane stereotypami, determinują się wzajemnie.

2. Działania diagnostyczne PCPR

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie świadcząc usługi z zakresu pomocy w ramach działalności Punktu Interwencji Kryzysowej uzupełnia i kontynuuje rozpoczęte przez inne placówki lub samych zainteresowanych działania bądź je inicjuje. Prowadzone jest specjalistyczne poradnictwo, współpraca z policją w zakresie interwencji i monitorowania w sytuacji przemocy, realizowany jest program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy domowej „Mosty zamiast murów”. Każdego roku organizowana jest powiatowa konferencja mająca na celu informację oraz wdrażanie metod chroniących przed przemocą. Przy PIK funkcjonuje również Hostel z 8 miejscami dla osób znajdujących się w kryzysie.

3.Cele Programu

Celem Programu jest:

- 1) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
 - 2) zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie;
 - 3) zwiększenie dostępności pomocy rodzinom, w których stosowana jest przemoc;
- zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Cele ogólne będą realizowane przez:

- 1) systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie;
- 3) udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- 4) oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie

4. Założenia Programu

Przez realizację celów Programu zakłada się:

- 1) zmianę pojmowania przez społeczeństwo zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) promowanie wartości rodzinnych;
- 3) edukację dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie;
- 4) promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.

Szerokie ujęcie zapobiegania przemocy w rodzinie wyznacza cztery podstawowe nurty działań kierowanych do różnych grup odbiorców:

- 1) **działania uprzedzające:** kierowane do ogółu społeczeństwa, a także do osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie;
- 2) **działania interwencyjne:** opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające i izolujące, kierowane do sprawców przemocy w rodzinie;
- 3) **działania powstrzymujące:** psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie;
- 4) **działania korekcyjno – edukacyjne** kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Program zakłada kompleksową pomoc zarówno dla ofiar jak i sprawców przemocy przy udziale służb i instytucji. Wymaga podejmowania równoczesnych działań o charakterze interwencyjnym, profilaktycznym, terapeutycznym i korekcyjnym. Program nie tworzy nowych instytucji natomiast wzmacnia kompetencje już istniejących.

Założenia

- Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy
- Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca. Nie ma żadnego uzasadnienia i usprawiedliwienia przemocy.
- Podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy. Bez tego pomoc jest bezskuteczna. W trakcie realizacji programu zakłada się pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych.

5. Adresaci programu

- ofiary przemocy w rodzinie
- sprawcy przemocy w rodzinie
- społeczność lokalna- mieszkańcy powiatu janowskiego
- przedstawiciele instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy

6. Realizatorami programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Janowie Lubelskim.

7. Źródła informacji.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Janowie Lubelskim zwróciło się z pisemną prośbą do wszystkich instytucji mogących mieć kontakt z ofiarą przemocy w rodzinie Prośbę skierowano do: Ośrodków Pomocy Społecznej Poradni Leczenia Uzależnień, Sądu Rejonowego, Prokuratury Rejonowej oraz Komendy Powiatowej Policji.

Źródłem informacji są również dane z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Janowie Lubelskim, a w szczególności funkcjonującego przy nim Punktu Interwencji Kryzysowej.

Tabela nr 1. Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie powiatu janowskiego w 2009 roku i 2010 roku

	2007r.	2008 r.	2009 r. w liczbach	w %	2010 w liczbach	w %
ogółem	187	564	520	100	540	100
kobiety			388	74,61	432	80
mężczyźni			26	5	10	1,85
małoletni	32	28	77	14,81	66	12,22
małoletni do 13 r.ż.			29	5,58	32	5,93

II. Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Zmiana postaw społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie;
2. Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych,
3. Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie;
4. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie;
5. Spadek liczby rodzin, w których interwencje Policji i innych służb zajmujących się przemocą w rodzinie podejmowane są wielokrotnie.

1.Podsumowanie programu

- Zwiększenie świadomości i dostępności pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
 - Zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 - Pogłębienie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z tym problemem
 - Zmniejszenie liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie

IV. Tabela prezentacji Programu- zadania, odpowiedzialni za realizację

Działania	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Terminy realizacji
I.Strategie diagnozujące	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zebranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie janowskim 2. Badanie istniejącej infrastruktury instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie; 3. Zbadanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą w tym zbadanie istniejących przeszkód w zakresie pomagania ofiarom przemocy; 	jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy	Zadanie stale realizowane
II.Strategie informacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie powiatowej kampanii społecznej 2. Wprowadzenie do szkolnych programów kształcenia ogólnego treści uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy w rodzinie oraz propagujących zachowania sprzyjające pozytywnym postawom w rodzinie. 	jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy	Kampania realizowane od 2007r.
III.Strategie edukacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie programów edukacyjnych i wspierających dotyczących zapobieganiu przemocy wobec dziecka, partnera, osoby starszej oraz osoby niepełnosprawnej; 	PCPR organizacje pozarządowe	2011- nadal
IV.Strategie pomocowe kierowane do ofiar przemocy w rodzinie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udostępnienie do publicznej wiadomości informacji o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie. 	jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy organizacje pozarządowe	2009- nadal
V.Strategie interwencyjne kierowane do sprawców przemocy w rodzinie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izolowanie sprawców od ofiar, w tym eksmisje z lokalu nawet w przypadku, gdy jest on głównym lokatorem lub właścicielem mieszkania; 2. Wykonywanie przez sprawców przemocy w rodzinie prac społecznie użytecznych. 	sądy Policja jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny organizacje pozarządowe	Zadanie stałe - realizowane od 2007r.
	Wzmocnienie ochrony ofiar przemocy w	sądy	Zadanie stałe -

<p>VI Strategie terapeutyczne</p>	<p>rodzinie przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowywanie i realizację programów ochrony ofiar przemocy z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych; - opracowywanie i realizacja programów terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie; - zabezpieczenie odpowiednich warunków do przesłuchań dzieci (niebieskie pokoje) oraz w miarę możliwości dorosłych – ofiar przemocy w rodzinie 	<p>Policja jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny organizacje</p> <p>organizacje pozarządowe</p>	<p>realizowane od 2006r.</p>
<p>Działania korekcyjno – edukacyjne skierowane do sprawców przemocy w rodzinie</p> <p>VII.Strategie ukierunkowane na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie; 2. Wdrożenie do realizacji programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie; 3. Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie. 	<p>PCPR</p>	<p>Zadanie stałe - realizowane od 2007r.</p>

